

REDACTIA
3, STR. AULICH (ADAM)

ABONAMENTUL
tru Austro-Ungaria:
1 an fl. 10; pe 1/2
1 5; pe 1/4 de an
50; pe 1 lună fl. 1.

ti de Duminecă pe
an fl. 1.50.

u România și străinătate:
pe an 40 franci.

iscripse nu se înapoiază.

ADMINISTRAȚIA
ARAD, STR. AULICH (ADAM)

INSERTIUNILE:

de 1 fir garmond: prima-dată
7 cr.; a doua oară 6 cr.
a treia-oară 4 cr. și timbru
de 30 cr. de fiecare publi-
cațiune.

Atât abonamentele cât și
insertiunile sunt a se plăti
înainte.

Scrisori nefrancate nu se
primesc.

TRIBUNA POPORULUI

CAUSELE DECADENȚII RUTENILOR

Ipotezele de desperație ale Rutenilor Ungaria, copleșiți de miserie și Ovrei, sînt nespuse de caracteristice cu drept cuvînt au pus pe gîni chiar și pe patrioții cu patentă. Înțelegem că sărăcia indescriptibilă acestei populații vrednică de comimirea creștinească, starea lor în stare de corupție și îndobitocire, nișcat până și pe fericirii din Bucesta și i-a îndemnat să caute mijcele potrivite de lecuire. Ne înmînsă că vor și găsi aceste mijcele și sîntem aproape siguri că acțiunea pornită pentru ajutorarea ărilor nu va rezulta altceva depaliative de slabă valoare și de rtă durată. Iăci șovinistii cari îi vedem că se ună și se organizează în favorul ărilor sînt incapabili să recuască origina rului ce vor să comă și care este tocmai șovinismul și politica de stat emanată dintr'ul. De aceea zicem că situația în e au ajuns concetățenii noștri ru este foarte caracteristică. Șă ne explicăm.

Rutenii sînt reputați, în ochii pu- nicilor zilei, ca element „patriotic”. asta pe românește se chiamă că demult au încetat de a opune ori- fel de rezistență politice oficiale ghiare. În realitate așa și este. vieața națională între ruteni abia i poate fi vorba. Literatura publi- că, reuniuni naționale rutene nu stă. Oamenii lor trecuți prin școli maghiarizează, sau în cazul cel i bun stau pitulați și nu-și afirmă i într'un chip individualitatea lor ica genuină.

Biserica ruteană, desi de rit orien- și prin urmare după firea ei bise- ricală națională, și-a pierdut și ea ca- racterul ce i-se cuvine după drept canoane. Prelații și clerul sînt npuși aproape cu desevirșire din ghiari și maghiaroni care consideră cea mai înaltă misiune a lor — ghiarizarea. Instrucția confesională e maghiarizată, clericii sînt edu- și în spirit maghiar, ba chiar și tjele Dumnezești se sevirșesc în re parte în limba maghiară și ten- ța mărturisită a copiilor bisericii tene este maghiarizarea completă bisericii lor.

În chipul acesta sînt Rutenii „pa- oți”. Pentru-că au renunțat la vieața țională și s'au degradat a fi o pe- nieră, un obiect pentru experi- ntările politice de maghiarizare. Dar' bieții Ruteni mai sînt „pa- oți” și în altă direcție. Ei s'au mai gradat și economiceste, servind ca

domeniu incontestabil pentru exploa- tarea fiilor răsfațați ai Ungariei, pen- tru exploatarea ovreilor.

Ovreii, razemul regimului actual, i-a infiltrat din toate părțile, le-a hărăzit viciul alcoolismului și al cō- ruptiei, ear' în schimb le-a luat ca- sele și moșiile, nelăsându-le adese nici cenușa din vatră. Ovreii îi că- mătăresc, le angajază munca și bra- țele pe luni și ani înainte, pentru plăți ridicole, și aceste nu în bani ci în rachiou otrăvitor, Ovreii le cum- pără bucatele, încă neculese, plă- tindule tot în această spurcată mo- nedă.

Ear' rezultatele acestui dublu fel de patriotism es acum la lumină și înspăimântă pe toată lumea. De- spărțiți de cărturarii și preoții lor pe care nu-i mai înțelege, căci nu mai vorbesc limba lor, Rutenii au devenit o masă brută, fără idealuri, fără însuflețire.

Lipsit de binefaceri adevărate ale religiei, căci nu mai înțelege nici rugăciunile din biserică, adăpați de altă parte de spiritul ovreului, corrup- ția și pauperismul i-au îmbrăncit și i-au îndobitocit!

Este nespuse de tristă această stare de lucruri, dară este adevărată și constituie un rezultat inevitabil al ac- tualei politice de stat.

Când zeci de ani de-arîndul toate interesele etice ale unui popor stau în părăginire, sau sînt de-adreptul înăbușite pentru a servi unicul și imoralul interes almaghiarizării, dacă acel popor mai este și din fire mo- latic și indolent, precum sînt Rutenii; când de altă parte ținuturi întregi sînt lăsate pradă neomenoaselor ex- ploatare ale „patrioților” Ovrei, nu putea să rezulte de cât ceea-ce a rezultat: decadența morală și econo- mică în ultima ei expresiune, igno- ranța, demoralizarea și sērăcia în cea mai infricoșată formă.

De aceea popoarele cu vitalitate ale patriei noastre comune au să se ferească ca de ciumă a ajunge în ochii șovinistilor la reputația de „pa- triotism” a Rutenilor. De aceea în special noi Românii trebuie să ne păzim cu sfințenie sanctuarul culturii noastre naționale, să-l mărim și să-l desvoltăm și să nu îngăduim ca într'insul să intre nici un fel de ex- ploatare, nici șovinistul, nici Ovreul.

Făcînd așa, nu noi vom fi nepa- trioți ci aceia care ne combat. Din contra, noi servim cel mai înalt și mai curat patriotism, căci politica noastră țintește la mulțumirea, lumi- narea și bunăstarea tuturor și prin urmare la înflorirea patriei întregi. Ear' politica lor starea mizerabilă a Rutenilor ne arată unde duce. Și când această politică va triumfa și

asupra noastră, țeara întreagă va fi o ruină, un deșert în mijlocul căruia Ovreei singuri vor juca în jurul vițe- lului de aur.

Aceasta să o înțeleagă cei-ce sar acum în ajutorul Rutenilor, tot de ei aduși la sapă de lemn. Dacă vor înțelege-o, poate vor îndrepta și starea Rutenilor și vor feri patria de multe alte nenorociri, ear' dacă nu vor în- țeleg-o, nu vor face nimica nici pen- tru Ruteni și nici nu pot fi conside- rați de patrioți în înțelesul moral și european al cuvîntului.

Alegerile în Bucovina. La 4 Martie s'au făcut alegerile de deputați în Bucovina, în Curia 5, avînd să dea doi deputați pentru dieta centrală vieneză. Au reușit; un can- didat al partidului național român, și unul al rutenilor tineri.

Nouă lege militară. „Pol. Ért.” primește din Viena împărtășirea, că cabinetul Bánffy, pe lângă misia de a face să treacă prin dietă legile despre încheierea noului pact, ar mai fi avînd și pe aceea de a face să se primească și o nouă lege militară foarte însemnată și „esențială”. Că ce ar fi cu- prinzînd noua lege, se ține în secret. Să svotește însă că ar privi organizația ar- matii.

Alegerile în Austria.

Alegerile de bărbați de încredere înche- iindu-se deja cu ultimele zile ale lunii tre- cute, în 4 a lunii curente s'au început ale- gerile în Bucovina, unde Curia generală alege 2 deputați.

Rezultatul general al alegerilor de băr- bați de încredere, e, că „liberalismul” a fost tare bătut, și în foarte multe locuri l'a bătut tocmai partidul-frate al seu, so- cial-democrații, care mai înainte se sprigineau cu liberalii. Înfrîngerea liberalis- mului față de social-democrați e a se ex- plica și prin faptul, că Jidovii vîzîndu-l acela slăbind, au dat năvală sub stindardul roșu social-democrat!

Cu toate fluctuațiunile și încordările de partide, alegerile au decurs în toată țeara, în bună rînduală, fără să fie nevoe de baionete și companii întregi de soldați, cum în „liberala” noastră Ungarie a fost.

„Alkotmány” vorbind despre decursul ale- gerilor în Austria, scrie:

Autoritățile nu recurg la acte ilegale după modelul unguresc, nu provoacă poporul. Dar' și poporul în mijlocul tuturor patimelor de partid, își păstrează demnitatea. Numai în Galiția în câteva comune s'au întîmplat tulburări, și e caracteristic, că candidatul liberal numai așa a putut scăpa că s'a îm- brăcat în chip de Jidov!...

La 1 Martie a fost prima alegere de de- putat pentru Reichsrath, și anume în Inns- bruck. A fost ales abatele Treunfels, membru odinioară al clubului Hohenwarth. În Krakau Jidovii au eșit din comisia electorală a orașului, spunînd că după-cum bagă ei de seamă, alegerile aici „au ten- dențe antisemitice”, și ca atare lor nu le rămîne decît — ușa!

În Budweis social-democrații cehi, și-au dat voturile pentru clericali cehi, respingînd ori-ce ofertă ori pact cu liberalii.

Despre decursul alegerilor începute, se vestește, că după toate semnele, are să fie foarte încordat, mai ales în curia a V-a. Toate partidele își încoardă puterile teribil. Ear' pentru a avea o icoană despre ce se petrece acolo, e destul se înșirăm cu nu- mele partidele ce să freacă între sine, dînd schintei. Eată numele lor:

Marii proprietari conservatori, marii pro- prietari constituționali, partidul poporal ca- tolic, partidul antisemit creștin-social, na- țional-ceh, național-sloven și croat, poporul german, liberal-german, german-național, poporal polon, socialist-creștin polon, ro- mîan, italian, social-democrat etc. Și încă nu-s spuse toate!

Maghiarizarea numelor.

Tărăboiu mare. — Pretexte ticăloase. — Uniții și catolicii. — Români cu nume ungurești.

Se pornise cu mare țărăboiu societatea de maghiarizare numită „Emke”. Gîndei că au se ne înghiță într'o lingură de apă. Și nu ne-a înghițit, slavă Domnului. Un scriitor zice despre strămoșii noștri că se pare a se fi luptat mai mult pentru limbă decît pentru vieață. Să nu zicem în cias rîu, dar' par'că tot așa e și astăzi, sîngele nu s'a prefăcut în apă. Românii sînt cari au pe tot și orbă resping maghiarizarea, asta e pricina că pe noi ne și urîesc mai mult.

Aduceau de pricina maghiarizării min- ciuna că vor să redobîndească numai acele familii maghiare cari s'au făcut române. Și pentru dîșii maghiari ar fi fost să fie toți catolicii și cei-ce poartă nume unguresc.

Sînt pușini de tot catolicii între Români, îi poți număra pe degete. Au ajuns ca- tolici așa, că fiind uniți și neavînd pro- prie biserică în comună, au umblat în bi- serica catolică, și aceia i-a luat de cre- dincioși ai ei. Astăzi încă vedem cu ne- spusă mîhnire, cum prin unele locuri gr. catolicii adeva uniții, dacă n'au biserică lor, mai bucuros se duc la biserică catolică decît la cea românească gr.-or., par'că nu mai aproape stau de biserică gr.-orientală și după sînge și după limbă și după cre- dință. Am fi vecinic recunoscători venera- bilului cler gr.-catolic dacă ar ordina cre- dincioșilor săi să umble în biserică greco- orientală acolo, unde nu e biserică greco- catolică.

Încît pentru chestia numelor ungurești între Români, se vî spun o întîmplare ce răvarsă lumină asupra afacerii.

În anii trecuți când se începuse beția de maghiarizare, în drumurile ce le-am făcut în Ardeal, întru în vorbă cu un vîtav de maghiarizare.

Mă credea că sînt Ungur. Trece pe lângă noi un țeran, care îi dă „bună ziua”; domnul meu îi grăește numindu-l Kovács.

„Dar' Românul asta cum ajunge la nume unguresc” îl întreb eu; „de bună seamă că asta va fi dintre cei romanizați”.

Începe domnul meu a ride.

„Ce rizi?” „Dapoi rid cum vî fac ziarele capre. N'au fost aștia Unguri de când e lumea, ci slugitori și meșteri pe la domni, unul era socaciu, altul faur, altul cismariu și așa a rămas pe dîșii numele de Szakács Kovács, Csismás ș. a. sub care nume erau petrecuți în condica domnească, și apoi a început satu să-i zică după numele pe

care erau numiți în curia domnească "I-am întrebat apoi, dacă fie-care știe spune cum l-a chemat mai înainte".

Așa s'au maghiarisat numele unor Români, ear' nu cum spun foile ungurești, că Românii cu nume ungurești sunt Unguri romanizați!

Atâta am voit să știu și eu, gândii în mine.

Adecă el te fură și el te face hoț, aici sa nimereste de minune vorba cu hoțul de păgubaș.

Aceia ce se făcea mai înainte în chipul acesta mai testrins, acum se face în mare.

Guvernul cu câte societăți toate, de căi ferate, dascăli ș. a. se dau pe întrecute în maghiarisarea numelor. Turcul crede, că câți creștini omoară pe pământ atâtea merite de mântuire are în sinul lui Allah.

Întocmai astfel o cred și turcii noștri, care câte nume maghiare a câștigat, atâtea merite are în sinul lui Arpad.

Astăzi nu te mai plătesc acești despoți după hărnicia și cinstea ta, ci după lăpădarea ta de neam și după schimbarea numelui tău cinstit în te miri ce pocitură de nume.

Poți apoi sfeterisi lucrurile încrezute ție, căci „scopul sfințește mijloacele”. Și scopul e să porți nume unguresc ear' nu să porți nume cinstit.

Nicăiri în lume doară nu se întemplă atâtea defraudări ca și la noi. Oare nu are parte în aceste defraudări, faptul că în funcțiuni publice și private nu se caută omul de omenie ci numai numele maghiar? Statistica defraudărilor va dovedi odată cât de temeinică este această presupunere.

În alte țări de piadă în țeara românească, legea din contră: scutește familiile ciustite de nemernicii, cari ca să-și ascunză trecutul lor rușinos, voese să lea numele unei familii cinstite și nu da îngăduință pentru romanisarea numelui numai acolo unde motive binecuvântate și familia cutare n'are nimic în contra aceluia ca să-i iee altul numele.

La noi își schimbă de bunăvoie numele numai Ovreeii. Iată cum: De a înșelat, a furat, a bancrotat, o tulește în al treilea comitat unde nimeni nu-l cunoaște. Acolo își schimbă pe cinci pițule numele, iată așa cum ai schimba un cojoc; în chipul acesta i-se perde urma, apoi începe de nou a înșela, a fura, a bancrota. Este oare interesul statului să deschidă această porțiță pun-gașilor?

Omul cinstit se poartă cu sfințenie față de numele părinților săi. Averile sunt trecătoare, ear' numele rămâne din neam în neam cu și fala familiei. În chipul acesta se eternisează virtuțile familiare, părinții se binecuvântă în fii lor. Românul ține foarte mult la aceea că din ce neam e cineva. E din neam bun de oameni, o zice când își ia noră ori ginere, și aceasta face mai mult decât zestrea materială în ochii oamenilor de cinste.

Trei motive pot exista pentru schimbarea numelui, și adecă: ori că cuiva îi este rușine de numele părinților săi, ori îi este rușine de trecutul său păcătos, ori că face speculă pentru a ajunge la un os de ros.

Schimbe-și dar' numele acela care stă sub osânda acestor păcate, dar' nu omul care se bucură de cinstea numelui părinților și de cinstea trecutului său.

Schimbarea numelui este nemorală, și cei-ce siluesc la această faptă pe omul flămând și avisat la câștigul prin munca sa cinstită, sunt barbarii veacului de acum.

Uncheașul.

E rândul țeranilor

Un proces monstru

54 acușați țerani. — Martori un sat întreg. — Barbariile gendarmilor. — Iluminație unguerească. — Țeranii își fac dreptate.

Pe ziua de 11 Martie sunt citați înaintea tribunalului criminal din Arad aproape toți țeranii români din Soborșin, 54 ca acușați, ceialalți ca martori. Acușaii erau la început 92 la număr, între ei și vrednicii povățuitori ai poporului soborșinean: preotul Iosif Ognean și învățătorul Protasie Givulescu; încercările procurorului inșe d'a „pune mâna” pe acești „vestiți agitatori” au ramas zădarnice și astfel deja în stadiul cercetării a trebuit să retragă acușă față de dâșșii și mai 36 țerani.

Așa au mai ramas 54 țerani sub acușă, în frunte cu fostul lor jude comunal, vrednicul Român Arsenie Tripa.

Acușă.

Cercatarea s'a pus la cale contra țeranilor români din Soborșin pentru o „pretinsă „reșcoală”.

Pretorul cercului Radnii a făcut aretare în 9 Aprilie 1896 chiar și până la ministerul de interne, că Românii din Soborșin s'au reșcolat și a cerut putere armată contra lor. I-s'a pus la dispoziția o sotniă întreagă de gendarmi, cari au luat sub asediu Soborșinul și deținând pe frunțași au început „opera pacificării” cu maltratări nemai pomenite, despre cari se și află acte la tribunal.

Astfel au ajuns escortați frunțașii în temnița tribunalului din Arad și acușați 92 Români cu crima de „reșcoală” contra statului.

Judele instructor și procurorul regese au făcut cercetarea la fața locului scrutând cu toate puterile după preținși autori intelectuali ai „reșcoalei”.

Firește că n'au putut descoperi nici un agitator și așa a trebuit să sisteze cercetarea față de preot, învățător și 36 din cei 90 țerani, acușați acum nu mai mult cu crima „reșcoalei”, ci cu violența față de persoane private.

Soborșinenii au încredințat cu apărarea lor pe avocatul Dr. Ioan Suciu din Arad, care a apelat actul de acușă până la Curie. De altă parte și ministrul s'a interesat foarte de cauza „reșcoalei” din Soborșin și a cerut de repetite ori raport dela tribunal în această afacere. Stadiul present e, că 54 țerani sunt sub acușă și citați pe 11 Martie și zilele următoare la pertractare finală.

Inceputul reșcoalei.

Notarul din Soborșin Bărdy, și-a luat în cap, că de ce nu ține iluminarea străzilor comunei Soborșin pas cu iluminarea Parisului!

E drept că sërmanii Soborșineni gem sub greumântul aruncului comunal, care face deja aproape 100% a dării de stat, înșe ce are asta a face!

„Mehr Licht” a zis și Goethe în gura morții, „többs világosságot” zicea și notarul Bărdy, numai că reprezentanța comunală, singurul for chemat a dispune cu averea comunei, nici că voia să audă de sporirea lămpilor de pe străzi.

Notarul necăjit și-a plăns durerea între păhare pretorului, care apoi i-a dat instrucții părintești cum să procedă. „Pune lămpile și când e lucrul împlinit n'are alta de făcut, decât să le voteze și să le plătească reprezentanța comunală” — i-a zis șeful cercului.

Mintea notarului îndată a prins lumină și peste câteva zile și străzile Soborșinului erau în lumină de milleniu.

Nu mai că-și făcuseră D-lor socoteală fără de birtaș. Reprezentanța comunală nu a primit faptul împlinit de bun, ci a luat

pe notar la întrebare: De unde-s lămpile pe stradă și cu ce drept? Notarul, adus în strimtoare, gângăvia „că teacă, că pungă”, în fine s'a spălat cu aceea, că a primit ordin dela pretore, că sub pedeapsă de bani numai decât să pună 8 lampe noi pe străzile comunei.

Măne-zi iată că și vine pretorele la Soborșin spre a asista la recrutare. Poporul se adună și în frunte cu reprezentanța comunală se presentă naintea fibreului rugându-l cu toată cinstea să le spună cu a cui drept și pe a cui răspundere s'au pus 8 lampe noi pe străzile comunei.

Pretorele le răspunde, că el n'a dat ordin notarului să pună lămpile, ci numai „dorința” și-a exprimat în cerc privat, se vede că notarul l'a înțeles greșit. Deoarece înșe vede că poporațiunea comunei nu vré să știe de lămpi, le va plăti el din al seu.

Poporul adunat a înțeles, ce preț au astfel de promisiuni, apoi știa și aceea, că susținerea lămpilor și anume petrolul ce arde anual face mai mult decât prețul lămpilor și astfel s'a decis a pune capăt uneltirilor și prin procedere resolută dar' cu totul în drept: a scos cele 8 lămpi una câte una cu stâlpi cu tot din pământ și le-a dus toate frumos și întregi la locuința notarului, zicându-i: „poftim, dle notar lămpile D-tale înfigele pe teritorul D-tale ear' nu pe străzile comunei, care este teritor al nostru”.

Toată procedura scoaterii lor cu lampe și ducerea lor la casa notarială a decurs în cea mai mare ordine și fără nici un incieent.

După aceasta poporul adunat s'a pronunțat ear' înaintea pretorelui, rugându-l să suspende pe judele comunal actual din oficiu pentru multele sale fărădelegi, „să ia pecetul satului” dela el, cum se exprima poporul.

Vice-comitele comitatului, care era asemenea present la asentare, se uita pe fe-reastră indignat, cum de poporul acesta cutează să ceară așa ceva.

Pretorele Csukay în loc să liniștească poporul, fără ori-ce incident ce ar fi dat motiv la asemenea pornire, a lovit el singur cu pumnul în oratorul ales de popor, pe fostul jude comunal, apoi a dat ordin gendarmilor să împrăștie poporul adunat și să aresteze pe frunțași.

Frunțașii Soborșinenilor în arest.

La signalul dat de pretorele Csukay, care a răspuns cu pumnal țeranului amintit, gendarmii sau aruncat cu baionetele înfipte asupra poporului, care a cedat uimit, fără opunere și s'a depărțat la casele sale.

Pretorele nu s'a mulțumit cu atâta ci a dat ordin să ia în deținere pe Arsenie Tripa și pe George Lupenț.

Gendarmii cunoșteau bine pe frunțașii deținuți.

Tripa a fost doar jude comunal al Soborșinului o seamă de ani și toți îl cunoșteau de un om blând și pacinic. Cu toate aceste gendarmii nu s'au sfiit a maltrata pe sërmanii țerani în modul cel mai crud.

Trei zile au durat aceste incușiții gendarmerești; când să retrăgeau gendarmii relua notarul sub masca ângerului mântuitor să le zică: „Spuneți că preotul Oprean și învățătorul Givulescu v'a asmuțat la reșcoală și gendarmii îndată vor înceta cu maltratarea”.

Ca să scape de formală ucidere, sërmanii țerani au zis după sfatul notarului ear' gendarmii băneuroși că și-a ajuns scopul au plecat numai decât cu ei înainte jude-lui instructor.

Înaintea judeului de instrucție Arsenie Tripa și conșoțul seu în suferințe a descoperit numai decât adevărul și și-a arătat ranele corpului, ca urmări ale maltratării gendarmilor.

Ambii au declarat de neadevăr, că s'ei fi instigat cineva la reșcoală ori la alt fapt punibil.

Eliberarea.

După deținere de vre-o câteva săptămâni, Arsenie Tripa și George Lupenț au fost lăsați liberi.

Notarul Bărdy, care se simția tare rău știind, că el e pricina întregii afaceri, într'aceea a întors-o așa, că el se apară de mentorul țeranilor maltratați. Ernând pe sub mână, pe când o să fie eliberat, a mers la Arad în calea lor și i-a adus acasă pe speșele sale în formală triumf.

Celelalte se vor desvâli în decursul pertractării, și va da încă o notă caracteristică a administrațiunii maghiare sub sistemul de guvernare actual.

Despre decurgerea pertractării o să ținem în curent publicul cetitor.

O inițiativă laudabilă.

Cetim în „Revista Orăștiei” următoarele:

Înființarea unei Reuniuni cu menirea de a conlucra în acest jur, la promovarea progresului agricol, industrial și comercial, este o dorință generală a celor competenți în materie.

Până acuma legitimă, astăzi această dorință a devenit aproape imperativă.

Drept aceea, dând ascultare recerărilor ce mi-s'au făcut din mai multe părți învit pe toți amicii acestei mișcări la o consultare, ce se va ținea de acest obiect, Joi în 11 Martie 1897 st. n. după prânz la 4 ore în localul casinei române din loc.

Orăștie, la 1 Martie n. 1897.

Dr. Ioan Mihu.

Moștenitorul de tron despre chestia Cretei.

Lui „Alkotmány” i-se trimite cu data de 26 Febr. din Algeria, unde petrece A. Sa Francisc Ferdinand de Este, moștenitorul de tron al Monarchiei noastre, o scrisoare, în care sunt arătate părerile ce Alteța Sa le are despre chestia unirii Cretei cu Grecia.

Descriind cum petrece A. Sa în acel loc plăcut cu climă domoală și dulce, la sfârșit corespondentul spune că întemplările zilelor din urmă din insula Creta, îl țin într'o continuă agitație, și stă cu Viena în neînteruptă legătură telegrafică.

Alteța Sa se exprimă de tot franc, și fără rezervă, că nu trebuie să împedecă unirea insulei Creta cu Grecia, dacă aceasta o doresc înșiși Creții!

Serată literar-dansantă.

Cluj, 6 Martie n.

Deși cam târziu, — în cât era p'aci să-l scăpăm, — dar' în fine toți s'a abătut și pe la noi mult hazliul don Carneval. N'a venit însă cu alai și aparat mare, ci a sosit în chipul unei modeste serate literar-dansante. Nici noi nu i-am făcut arcuiri triumfale, dar' l-am primit cu căldura ospitalității și veseliei adevărat românești. Cum că ambele părți au fost satisfăcute unul în societatea altuia, o pot spune „zorii frumoase și dalba dimineată”.

Serata noastră ne-a fost o serată plină de momente dulci și fericite și a imprimat suvenirii plăcute în inimile celor prezenți, ea a succedat peste așteptare.

Atât executarea punctelor singuratică a programei literare cât și însuși petrecerea în general a fost una dintre cele mai reușite, și ar fi putut servi de decorare multor „concerte”.

Însuși programul a fost compus cu mult răscoală și cu cont la cele mai delicate pretențiuni artistice.

Deschiderea a făcut-o corul tinerimei, care spre lauda tinerimei noastre și în deosebi a conducătorului V. Șorban, a executat „Mars”-ul lui Ventura și „Românul” lui I. Mureșian.

În rândul al doilea a urmat apoi declamarea d-lui G. Dubleş, student iurist. D-sa prin predarea poeziei „Rugămintea din urmă” de Coșbuc a interpretat cu adânc simț starea psihologică a soldatului rănit pe pământ străin departe de ai sei.

Un punct înălțător a programei a fost solo d-șoarei Aneta Bohățiel. Cu o voce fină bine cultivată și melodioasă a executat d-șoara Bohățiel aria cea mare din „Crai noi”, și-a dovedit o școală bună.

Solo d-șoarei Bohățiel a fost acompaniat la pian de dl Wilhelm Șorban. Dl Șorban este un talent musical adevărat artistic. A dovedit-o d-sa cu ocaziunea tuturor debutărilor d-sale, atât ca conducător de cor cât și ca soloist escelent ba chiar ca compozitor original.

A doua piesă cântată de d-șoara Bohățiel „O rămăi, rămăi la mine” — text de Eminescu, — a fost compoziția originală a d-lui Șorban. Succesele d-sale de până aci ne îndreptățește a spera mult.

Seratei literar-dansante să nu i lipsească nici coloritul științific, a binevoit a se îngriji dl Valer Moldovan, student iurist prin valoarea disertației despre „iubirea de mamă”. D-sa arată cu un aparat adevărat științific cum iubirea de mamă e o lege psihologică căreia i-se poate mulțumi în mare parte continuitatea ființelor viețuitoare; este o necesitate binefăcătoare la care trebuie să conțene ori-ce formație socială; stee una dintre cele mai delicate și poetice sentimente, un izvor bogat de virtuți și un balsam mângâietor pentru omenimea suferindă; esclamă în fine, că fericit e tinerul care pentru ghimpoasa cale a vieții poate să-și întărească spiritul și inima sa la stful unei mame iubitoare.

Atât în fond cât și în predare, disertația d-lui Moldovan a putut satisface și celor mai pedante așteptări.

Au fost alese și cu multă siguranță și succes executate toate punctele programei noastre, între cari unele chiar s'au ridicat la un nivel artistic, la tot cazul însă partea preponderantă a succesului avem să-l mulțumim grațioaselor d-șoare diletante între cari sântem fericiti a numera pe domnișoara Tina Pop.

„Concert brillante” de Brisson executat la pian cu o precizie artistică de d-sa ne-a transportat în regime feerice. Eleganța, vioiciunea și siguranța prin care s'a distins d-șoara Pop, ne-a umplut inimile de o mândrie națională și ne-am bucurat sincer că avem între noi dumnișoare cari, ne-ar servi de fală în cele mai înalte societăți a celorlalte popoare culte.

La aplausele și dorințele generale ne-a mai onorat d-șoara Pop cu executarea unei fantazii pe motivele „Deșteaptă-te Române” și a unei „Doine”, cari au influențat nu mai puțin plăcut asupra publicului present, cu atât mai vărtos că acestea din urmă au fost arii românești.

Punctul 6 a programei l-a format predarea cançonetei comice „Niță Pacăngen” de C. Bredicean prin dl C. Ignea stud. med. Cu figura-i mascată dl Ignea a interpretat foarte caracteristic și intuitiv pe diurnistul comitatens burlac neglijent și bețiv, producând mult haz și ilaritate.

A urmat apoi „Traviata” și „Fantasie brillante” de Meyerbeer piano 4 mâni de d-șoara Silvia Stetiu și dl V. Șorban. Ne-a atins plăcut pășirea fără tremă și mult promițătoare a d-șoarei Stetiu, — o fetiță abia de 11 ani. Debutul d-sale pe lângă aceea că ne-a îndestulit prin executarea sa discretă, ne îndreptățește a spera mult de la dânsa pentru viitor.

Programa și cu aceasta partea literară a seratei a fost terminată de cântă corul tinerimei prin melodioasele arii „Serenadă” de Beethoven și „Cântec de leagăn” de Marschner, a căror dulci acorde au potențat buna dispoziție pentru dansul ce avea să urmeze.

Partea dansantă a seratei a fost deschisă prin „Romana” jucată de 44 părechi, și s'a continuat cu multă voce bună până în dalba dimineată.

Dintre doamne am putut însemna pe: Doamna Leontin Pop, Bohățiel, Dr. Ilea, Indre, Pandrea, Nasta, Laslo, Nițu Pop, Maniu, d-ne Mesaros, Vlăduț, Boldea (Turda) S. Pop, Onciu (Iclod), Redean, Mihali (Dej), Mureșian, I. Pop, L. Pop (Morlaca), doamna Truția, Leményi. D-șoare surorile Bohățiel, Tina Pop, Laslo, Pandrea, Podoabă, Viciu (Blaj), Nasta, Mureșan, Zehan (D-Sânt-Mărtin), A. Leményi (Gherla), Frâncu, surorile Pop, surorile Stetiu, Cherestea, (Dej), surorile Vlăduțiu, d-șoara Mesaros (Turda), Raț (Bran), Simionăș, Dragoș etc.

Dacă cumva în fuga condeiului am mai scăpat numele vre-unei prea stimată doamne sau d-șoare, mă rog să fiu scuzat, deoarece-ce buna intenție nu mi-a lipsit.

— gp. —

NOUȚĂȚI

Arad, 8 Martie st. n. 1897.

M. Sa Împărăteasa bolnavă. După cele mai noue știri din Cap-Martin, unde de present petrece și M. Sa Monarchul nostru, starea sănătății M. Sale Împărătesei-Regine, lasă de dorit. Sufere de dureri neuralgice, încât e împedecată a-și face obicinuitele primbări mai mari, la cari altfel M. Sa ține mult. Se spune însă că durerile nu sunt primejdioase.

Foamete în părțile nordice ale Ungariei. În comitatele Trencin și o parte din Pojon, în urna slabei recolte de anul trecut, acum bântue o mare lipsă de hrană, aproape foamete. Părțile atinse mai greu de suferință, sunt locuite de frații nostri aliați Slovacii. Ministerul, la propunerea fișpanului com. Trencin, a trimis un ajutor de 3000 fl. întru ajutorarea celor mai lipșiți.

Grupul interparlamentar maghiar, a ținut alaltăieri ședință. Generalul Ghiczy a arătat, că reuniunea de pace „Le paix par le droit” e ară a îndreptat atacuri violente contra Ungariei. A întrebat apoi, spun foile ungurești, dacă e bine ca Ungurii să tacă și n'ar fi bine ca prin Frederic Passy, ori pe altă cale, să se răspundă acestor atacuri. După-ce s'au sfătuit mai multa vreme, Păzmandy Dènes, care de altfel nici nu e deputat, deci n'are ce căuta în grup, a

declarat că „va lua din nou ofensiva în contravagațiunilor române”.

Săracii Unguri, cine a ajuns să-i apere!

Impăratul Wilhelm la jurământ de recruți. O telegramă din Wilhelmshaven cu data de 4 Martie vestește, că Impăratul Wilhelm al Germaniei a sosit acolo însoțit de principele Henrich, și în mijlocul însuflețitei aclamări a mulțimei, au mers pe câmpul de exercițiu, lăsând ca în prezența Sa să fie jurați noii recruți de marină.

Congresul bisericii gr-or. sârbești, după „Pol. Ért.” nu se va ține în Iunie, precum o vestește asta o foaie nemțască din Timișoara, ci numai la toamnă.

„Nobil” maghiar. Dacă-i maghiar, cum să nu-i sune și numele foarte ungurește. Auziți mă rog, se chiamă *Derer Izriuel*, și pentru meritele sale de neguțator, la recomandăția lui Banffy, M. Sa i-a oferit lui și urmașilor sei, titlul de „magyar nemes”.

Petrecerea sodalilor români din loc, în timplă Sămbătă seara, a reușit deplin. Toate punctele bogatului program au fost executate cu pricepere și însuflețire, ear dansul foarte animat, a ținut, după vechiul obicei românesc, până în ziua albă. Au luat parte nu numai sodali, dar' și o parte a clasei mai culte din Arad.

Curier judiciar. Un proces dintre cele interesante s'a desbătut Sămbătă înaintea tribunalului din loc. A fost vorba anume de mărturie mincinoasă: martorii Giurga și Iuga spuseseră anume, că Anușca Roman, din Măgulița n'ar fi priacă partea ei de moștenire și despre acest lucru au dat și declarație la notar. Înaintea solgăbirăului din Halmăgia au făcut mărturisire contrară, depunând și jurământ. Au fost acușați de mărturie falsă. Ei au fost aperați de avocatul Dr. Stefan C. Pop. Tribunalul statuând că „mărturia mincinoasă numai în acel cas se poate constata, când martorul jură fals pe ceea-ce a depus înaintea judecătoriei”, a dat un verdict de achitare.

Concertul „Reuniuni române de muzică din Sibiu” se va ține, după-cum anunțasem, Mercuri în 10 Martie n., în sala dela „Musikverein”. Programul publicat deja de noi a apărut în foile sibiene de Sămbătă seara.

Adunarea generală extraord. a „Asociațiunii transilvane” se va ține, pe cum se știe, în Sibiu la 10 și 11 Martie c. n., cu următorul program:

Mercuri în 10 Martie n. Ședința I-a cu ordinea de zi:

1. Deschiderea ședinții la 4 ore d. a.
2. Raportul comitetului central relativ la statutele nouă și în special relativ la modificarea titlului „Asociațiunii”. în firul rescriptului ministrului r. de interne din 6 Ianuarie c. Nr. 1310 Pres.
3. Numirea unei comisiuni de 15 pentru censurarea raportului și prezentarea unui proiect de conclus.

Joi în 11 Martie n. cu ordinea de zi:

1. Deschiderea ședinții la 10 ore a. m.
 2. Verificarea procesului verbal din ședința precedentă.
 4. Raportul comisiunii numite în ședința I-ă.
 4. Dispozițiuni pentru verificarea procesului verbal din ședința a II-a.
 5. Închierea ședinței.
- Raportul comitetului central către adunarea generală extraordinară se închee cu propunerea, ca adunarea generală după ascultarea propunerilor comisiunii:

se ia spre știre modificările făcute de comitet în §-fi 2, 4, 6, 37, 40 (acum 40—47) și 41 (acum 48) ai proiectului de statute, și

se decidă asupra pretențiunii ministrului de a schimba titlul vechiu al Asociațiunii în: „Asociațiunea literară și culturală a Românilor din Ungaria”.

D. Gubernatis la București. În ziua de 6 Martie n. M. S. Regele Carol a primit în audiență pe dl conte Angelo de Gubernatis.

Cu o zi înainte, dl de Gubernatis fusese primit de M. S. Regina.

La 5 Martie dl de Gubernatis și d-șoara de Gubernatis a asistat la un prânz dat de dl și doamna St. Sibleanu. Au mai luat parte la acest prânz dl ministru al Italiei și d-na marchisă Beccaria d'Ineisa dl și d-na Urechia și dl și d-na Gr. Ștefănescu.

După dorința exprimată de M. S. Regina dl de Gubernatis va ține conferința sa despre „Femei regine” în limba italiană.

Bibliografie. A eșit de sub tipar: „Acte și documente relative la Istoria Renașterii României”, publicate de Dimitrie A. Sturdza și C. Colescu-Vartic. Volumul VI. Partea II, cuprinzând: *Divanul ad-hoc al Munteniei din 1857*, și *Comisiunea europeană din 1857-58*. Prețul 10 lei. București, Institutul de Arte grafice Carol Göbl.

Poșta redacțiunii.

I. B. Budapesta. S'a primit. Mulțumim. Măne ori poimăne îi vine rândul. Trimite corespondență.

Sapho. N'am primit încă nimic.

ULTIME ȘTIRI

Atena, 8 Martie.

Azi prințul moștenitor va pleca în Tesalia să ia comanda trupelor.

Constantinopol, 8 Martie.

Nota pe care reprezentantul Greciei a înaintat-o Sultanului cu privire la concentrarea trupelor se consideră ca prolog pentru o declarație de războiu.

Canee, 8 Martie.

În toată insula sunt 4000 soldați greci: Chiar dacă marile puteri vor bloca porturile, ei se vor putea susține în Creta, deoarece-ce au provisiuni destule. Colonelul Vassos a instituit pretutindeni autorități cari funcționează în numele regelui Greciei.

Londra, 8 Martie.

Reprezentantul Greciei, dl Metaxas, a primit o mulțime de tineri englezi cari se oferă a merge să lupte pentru cauza grecească. Câți-va voluntari au și plecat deja. O sută pleacă săptămâna aceasta.

Antwerpen, 8 Martie.

De aici pleacă 500 voluntari să lupte contra Turcilor. La Bruxella ear' au fost manifestațiuni de simpatie pentru Greci. Înaintea locuinței reprezentantului Turciei s'au făcut demonstrațiuni mari. Un consilier comunal a fost ieri la ministrul ture și i-a exprimat regretul pentru cele întâmplate.

Redactor responsabil: Ioan Russu Șirianu.

O specialitate naturală neprețuibilă

este apa minerală alcalin-accidă bicarbonată

Isvorul „Matilda“ de Bodok

care după experiențele făcute la mai multe facultăți de medicină s'au dovedit ca o apă medicinală prea eficace și plăcută mai ales: la conturbări de mistuire, maladiile stomacului, a rinichilor, a beșicii udului și ale organelor respiratoare etc.

BORVIZ DE PRIMUL RANG

care prin limpezitatea sa rară și prin conținutul seu mare în acid carbonic natural de un gust prea plăcut, va îndeplini chiar și pretențiunile cele mai delicate, ca cum nici o altă apă minerală.

Deposit în Sighișoara și Alba-Iulia:

la domnul I. B. Misselbacher sen., Cluj: Szegesvary és társai
Deva: Balog Gyula, Orăștie: Németh János; în Brașov deposit propriu strada Căldărarilor nr. 68, și se poate comanda și de adreptul dela administrațiunea subsemnată.

Cu toată stima

Administrațiunea isvorului „MATILDA“:

20— [7]

Josef György,

(comit. Hãromszék). Bodok. (Transilvania).

„VICTORIA“

INSTITUT DE CREDIT ȘI DE ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII.

Sediul: Arad, casa proprie, calea Archiducele Iosif Nr. 2.

Întemeiată la 1887.

Capital de acții: fl. 300.000. Fond de rezervă fl. 100.000.

Depuneri fl. 1,000.000. Circulația anuală fl. 15,000.000.

Primește depuneri spre fructificare, după care solvește 5% interes fără privire la termenul de abdicere.

Dare de venit după interese încă o solvește institutul separat.

După starea cassei, depuneri până la fl. 1000 se restituiesc îndată la prezentarea libelului fără abdicere.

Depuneri se pot face și prin postă și se efectuează momentan după sosirea comandei.

22— [4]

Direcțiunea institutului.

„MINERVA“

INSTITUT TIPOGRAFIC SOCIETATE PE ACȚII ÎN ORĂȘTIE

Cea mai ieftină tipografie!

Tipografia „Minerva“ din Orăștie, strada Berăriei Nr. 10, mărindu-și asortimentul, își oferă on. public serviciile sale pentru ori-ce fel de tipărire.

Fiind pusă în plăcuta pozițiune de a dispune de 6 mașini, și anume: 2 prese accelerate, mari, 2 prese de mână, mici, și 2 mașini: una de perforat și una de tăiat, precum și de 112 soiuri de litere de cele mai moderne, cu mai bine de 200 clișeuri și felurite alte obiecte tehnice, — garantează pentru efectuare promptă, corectă și frumoasă, cu prețuri foarte ieftine!

„MINERVA“ primește mai departe să efectuească tipărituri de cărți și broșuri de ori-ce mărime, pe lângă învoeli de ușoare, în rate dacă e de lipsă.

Pentru Bănci tipărește Bilanțuri, Acții, Libele de depuneri, Cărți, Documente de Cassă și tot felul de tipărituri.

Pentru infățișare plăcută, atrăgătoare, se garantează.

Direcțiunea institutului Tipografic

„MINERVA“.

25— [6]